

Ergenlerde İnternet Bağımlılığı ve Öznel İyi Oluş Düzeyi *

Internet Addiction and The Level of Subjective Well-Being in Adolescents

Sümeyye Derin

Erciyes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana
Bilim Dalı, Türkiye
sumeyyederin@gmail.com

Filiz Bilge

Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Psikolojik Danışma ve Rehberlik Ana Bilim
Dalı, Türkiye
fbilge@hacettepe.edu.tr

ÖZ

Bu araştırmada, ergenlerde internet bağımlılığı ile öznel iyi oluş ve bazı bireysel değişkenler arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırmaya 2011–2012 öğretim yılında Manisa merkez ilçesinde ortaöğretimde öğrenim gören 794 (335 erkek, 459 kadın) öğrenci katılmıştır. Öğrencilere, İnternet Bağımlılık Ölçeği (İBÖ), Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği (EÖİÖ) ve Kişisel Bilgi Formu (KBF) uygulanmıştır. Verilerin analizi için lojistik regresyon tekniği kullanılmıştır. Analizlerde SPSS 15.0'dan yararlanılmıştır. Araştırmada, internet kullanım tarzlarına ilişkin değişkenlerden; internete genellikle kafeden ve telefondan bağlananların, genellikle evden ve diğer yerlerden bağlananlara göre; kullanım amacı açısından daha çok oyun, e- posta, sosyal medya ve diğer amaçlarla bağlananların daha çok ödev, film ve müzik için bağlananlara göre internet bağımlılığı olasılıklarının arttığı belirlenmiştir. İnternete bağlı kalınan süre arttıkça da bağımlılık olasılığının arttığı bulunmuştur. Öznel iyi oluş alt ölçeklerine ait değişkenlerden, önemli diğerleri ile ilişkide doyum ve olumlu duygular arttıkça internet bağımlılık olasılığının azaldığı, yaşam doyumunu arttıkça internet bağımlılık olasılığının arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Aile ilişkilerinde doyumun ise, internet bağımlılığı üzerinde önemli bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir. Bireysel değişkenlerden cinsiyete göre erkek öğrencilerin; başarılı olan öğrencilere göre orta düzeyde başarılı ve başarısız olanların; gelecek beklentisi olumlu olan öğrencilere göre olumsuz olanların internet bağımlılık puanlarının daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bulgular ışığında, okullarda akran ilişkilerini ve yüz yüze ilişkileri özendirici etkinlikler düzenlenebilir. Velilere yönelik ise teknolojinin olumlu ve olumsuz yönleriyle ilgili bilgilendirme çalışması yapılabilir.

Anahtar kelimeler: İnternet bağımlılığı, Öznel iyi oluş, Ergen, Lise öğrencileri

ABSTRACT

This study examined the relationship between subjective well-being high school students with internet addiction and some individual variables. 794 students participated to 2011-2012 academic year studying in high school in the central district of the city of Manisa, in this study. It was applied to the students Internet Addiction Scale (IAS), Subjective Well-Being Scale (SWBS) and the Personal Information Form (PIF). Logistic regression method was used for data analysis. SPSS 15.0 was utilized in the analysis. In this study, it was concluded that in terms of gender male students; in terms of success, moderately successful and unsuccessful students; in terms of expectations of future, those with a negative future expectations have higher internet addiction scores. Of the variables related to internet usage styles; it was determined, usually the students who connect to internet from telephone and cafe, that the possibility of internet addiction increase, according to

Geliş Tarihi/Received

8 Mayıs/May 2015

Kabul Tarihi/Accepted

6 Kasım/November 2016

Elektronik Yayın Tarihi/Online Published

12 Aralık/December 2016

* Bu çalışma "Lise Öğrencilerinde İnternet Bağımlılığı ve Öznel İyi Oluş" başlıklı Yüksek Lisans tezinden üretilmiştir.

connect from house and other places. Smilarly, it was determined according to usage of internet the students who generally connect to internet for game, e-mail, social media and other aims increase the possibility of internet addiction according to the students who connect to internet for home work, film and music. It was found that the time spent connected to the Internet increases, possibility of addiction increases. It was observed, as long as the variables that relate to subjective well-being subscale, important with the others satisfaction relations and positive emotion increase, the possibility of internet addiction is decreased. The addition, it was concluded as the life satisfaction increase, the possibility of internet addiction increase. On the other hand, it was determined that satisfaction in family relations has no significant effect on internet addiction. In light of research results, it can be organized activities that encourage peer relationships and face to face relationships. For parents of students, many studies about new technological devices and their postive and negative effects on adolescents and correct use of internet can be conducted.

Keywords: Internet addiction, Subjective well-being, Adolescent, High school students

GİRİŞ

Bilişim teknolojilerinin bütün dünyada hızlı bir şekilde gelişmesiyle birlikte internet, hayatımızın vazgeçilmez bir parçası olmuştur. İnternetin, çok kısa sürede milyonlarca insana ulaşması farklı kültürlerden, farklı yaş ve eğitim düzeylerinden birçok bireyi etkilemektedir. Ögel (2012) bu gerçeğe dikkat çekmek için, internetin gelişmesiyle yeni bir çağdan söz edilebileceğini ve diğer teknolojilerin de insan hayatını etkilemesine rağmen internetin tüm toplumsal yapıyı değiştirdiğinden söz etmektedir.

İnternet kullanımına yönelik araştırma sonuçlarına bakıldığında internetin toplumun büyük bir kısmını etkilediği açık bir şekilde görülmektedir. Buna göre dünyada 2.095.006.005, Türkiye’de ise 35.000.000 kişi internet kullanıcısıdır. Türkiye’deki kullanımın nüfusa oranı ise %44,4’tür. Aynı çalışmada Türkiye’nin, kullanıcı sayısı açısından Avrupa’da 5., dünya sıralamasında ise 14. olduğu görülmektedir. (“Europe Internet Usage Stats Facebook Subscribers and Population Statistics,” 2011). 2010 yılı Nisan ayında gerçekleştirilen Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması sonucunda Türkiye genelinde hanelerin %41,6’sının internet erişim olanağına sahip olduğu belirlenmiştir (TÜİK, 2010). 2011 yılı sonucuna göre, Türkiye genelinde hanelerin %42,9’u internet erişim imkânına sahiptir (TÜİK, 2011). 2012 yılı sonucuna göre ise, Türkiye genelinde hanelerin %47,2’sinin evden internete erişim olanağı bulunmaktadır. Evden internete erişim imkânı olmayan hanelerin %27,6’sı evden internete bağlanmama nedeni olarak internet kullanımına ihtiyaç duymadıklarını belirtmişlerdir (TÜİK, 2012). Son üç yılın internet erişim imkânına bakıldığında her yılın bir önceki yıldan daha yüksek olduğu görülmektedir. Ancak özellikle 2011 yılına göre 2012 yılında internete erişimde daha göze çarpan bir artış olduğu söylenebilir. Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması’na göre 2012 yılında 16–74 yaş grubundaki bireylerde bilgisayar ve internet kullanım oranları sırasıyla %48,7 ve %47,4’tür (TÜİK, 2012). İnternete erişim olanağının artmasının doğal sonucu olarak bilgisayar ve internet kullanım oranı da yükselmektedir. Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması’nın dikkat çeken bir diğer bilgi ise son üç yılda da (2010, 2011, 2012) bilgisayar ve internet kullanım oranlarının en yüksek olduğu yaş grubunun 16–24 olmasıdır (TÜİK, 2010, 2011, 2012). Bu yaş aralığının ergenlik dönemini kapsamaması sonucun önemini daha da artırmaktadır.

Yukarıdaki sonuçlara internetin kullanım alanlarının genişliği de eklendiğinde internetin toplumlarda kapladığı yer her geçen gün giderek artmaktadır. Bu artış bağımlılık tanımı içine girebilecek problemleri beraberinde getirmektedir (Gökçearslan ve Günbatır, 2012; Tarı Cömert ve Ögel, 2009). Buna paralel olarak, internet teknolojilerinin çocukların (12–18 yaş dönemi) öğrenmelerini desteklemek açısından bir bakıma ilaç gibi görüldüğü; ancak bu teknolojilerin olumlu yanlarının yanı sıra bazı yan etkilerinin olabildiği, bu olumsuz sonuçlardan birisinin de internet bağımlılığı olduğu belirtilmektedir (Ögel, 2012; Şendağ ve Odabaşı, 2007). Alanyazına ilk olarak “internet bağımlılığı” ile giren bu kavram daha sonra farklı araştırmacılar tarafından farklı kavramlarla ifade edilmiştir. Bu kavramlar arasında “patolojik internet kullanımı” (Davis, 2001; DiNicola, 2004;

Gönül, 2002; Young, 2004), “problemlili internet kullanımı” (Cao, Sun, Wan, Hao ve Tao, 2011; Caplan, 2002; Köroğlu vd., 2006; Shapira, Goldsmith, Keck, Khosla ve McElroy, 2000), “internet bağımlılığı” (Arisoy, 2009; Dinç, 2010; Gökçeşlan ve Günbatır, 2012; Griffiths, 1999; Günüş, 2009; Lin ve Tsai, 2002; Nalwa ve Anand, 2003; Odabaşıoğlu, Öztürk, Genç ve Pektaş, 2007; Ögel, 2012; Yolga Tahiroğlu, Çelik, Bahalı ve Avcı, 2010; Young, 1996) bulunmaktadır.

Young’a (2004) göre internet bağımlılığı, internetin aşırı kullanılması isteğinin önüne geçilememesi, internete bağlı olmadan geçirilen zamanın önemini yitirmesi, yoksun kaldığında aşırı sinirlilik hali ve saldırganlık olması ve kişinin iş, sosyal ve ailevi hayatının giderek bozulmasıdır. Davis (2001), internet bağımlılığını kişinin internet kullanımında kendini kontrol edememesi ve bunun sonucunda da psikolojik, sosyal ve akademik yaşamında sorunlar yaşaması olarak açıklamaktadır. Ceyhan (2008) ise, çoğu kez zaman kavramını yitirecek ya da temel görevlerini ihmal edecek şekilde aşırı internet kullanımı, kızgınlık, gerginliği de içeren yoksunluk belirtileri, tolerans gelişimi ve yalan söyleme, sosyal geri çekilme gibi durumları içeren negatif yansımaların bir arada olması olarak tanımlamaktadır.

Tarı Cömert ve Kayıran (2010), çocuk ve ergenlerin, bilgi teknolojilerini doğru kullanmaya henüz hazır olmadıklarını ve karşılaştıkları karmaşık bilgileri nasıl değerlendireceklerini bilemediklerini belirterek konunun önemini vurgulamaktadır. Etkileşime dayalı özelliği ve anonim ortamıyla internet ve sanal gerçeklik günlük yaşamın bir parçası haline gelmekte, bu alan en fazla gençler tarafından ilgiyle karşılanmaktadır. İnternet ve sanal gerçeklik gençliğin kimlik oluşturma sürecinde yeni bir sorun olarak da tartışılmalara neden olmaktadır (Kır, 2008). Ergenlik döneminde sosyal onay ve akran kabulünün öne çıkması sebebiyle ergenler internete daha çok yönelmektedir. Bu nedenle ergenler arasında, sohbet odalarında konuşmak ve mesajlar yolu ile paylaşımında bulunmak gittikçe artmaktadır. Bunun sonucunda, bazı ergenler gittikçe internet bağımlılığının ya da patolojik/sağlıksız internet kullanımının belirtilerini gösterir, bu durumdan günlük yaşamları da etkilenir hale gelebilmektedirler (Ceyhan, 2008). Bu noktada özellikle ergenlerin ev, okul ve internet kafe ortamlarındaki internet kullanımları, bağımlılığın oluşumuna alt yapı oluşturabilmektedir (Kır, 2008; Lim, Bae ve Kim, 2004). Bir çok araştırmacı da bu duruma dikkat çekmek amacıyla ergenlerin ciddi anlamda risk altında olduğunu vurgulamaktadır (Ceyhan, 2008; Doğan, Işıklar ve Eroğlu, 2008; Odabaşıoğlu vd., 2007; Tarhan ve Nurmedov, 2011). Diğer taraftan internetin aşırı kullanımının ergenlerin aile içinde ebeveynlerle, okulda öğretmenlerle çeşitli çatışmalar yaşamalarına neden olduğunu gösteren çalışmalar da mevcuttur. Mesch (2006) yaptığı çalışmada, ergenin internette geçirdiği zaman arttıkça aile ile geçirdiği zamanın azaldığını bu nedenle aile ile çatışma yaşandığını sonuç olarak da aile bağılılığının azaldığını belirtmektedir. Arslan Cansever (2010) ise internette geçirilen zaman arttıkça arkadaşla geçirilen zamanın azaldığı ve ergenin toplumsal gelişimini olumsuz etkilediğini ifade etmektedir. Buna ek olarak, internette eğitimsel olmayan amaçlarla uzun zaman geçirme, internet ortamındaki yazı dilinin etkisiyle yazım ve imla kurallarına dikkat etmeme vb. gibi nedenler öğretmenlerle olan ilişkileri de olumsuz etkileyerek öğretmen-öğrenci çatışmasına yol açmaktadır (Arslan Cansever, 2009). Bu durumda internetin aşırı kullanımının, çatışma yaşanmasına neden olduğu, öznel iyi oluşun alt boyutları arasında yer alan aile ilişkilerinde doyum ve önemli diğerleriyle ilişkide doyumu olumsuz etkilediği, bunun doğal sonucu olarak da öznel iyi oluşu etkilediği söylenebilir.

Yukarıdaki ifadelerden yola çıkarak internetin, henüz kimlik oluşturma sürecinde bulunan ergenler için daha büyük bir risk faktörü olduğu ve onun yaşamını çeşitli açılardan etkilediği görülmektedir. Bunun yanı sıra özellikle ergenlerin önemli bir kısmının, üniversiteye hazırlık gibi önemli bir zaman aralığı içerisinde bulunması, geleceğe ilişkin hedef belirlemesi ve buna ulaşmak için ciddi çalışmalar yapması beklenirken; gelişebilecek olası internet bağımlılığının hem zaman hem de motivasyon yönünden de ciddi kayıplar oluşturacağı söylenebilir.

Bu araştırmanın amacı, ergenlerde internet kullanım tarzına ilişkin değişkenler, öznel iyi oluş ve bireysel değişkenlerin internet bağımlılığını yordayıp yordamadığı hakkında bilgi edinmektir. Araştırma bulgularının, okul rehberlik servislerinde görev yapan psikolojik danışmanlara ve diğer alanlarda çalışan uygulamacılara yardımcı olabileceği, bunun yanı sıra konu hakkında çalışmak isteyen araştırmacılara da ışık tutabileceği umulmaktadır.

YÖNTEM

Çalışma Grubu

Bu çalışma, betimsel araştırmalar kapsamındaki ilişkisel araştırma türündedir. Çalışma grubu, elverişli/uygun örnekleme yöntemiyle seçilen Manisa ili merkez ilçesindeki 10 farklı okulda (Meslek Lisesi, Anadolu Lisesi, Fen Lisesi ve Genel Lise) öğrenim gören 794 (335 erkek, 459 kadın) öğrenciden oluşmaktadır. Veriler, 2011–2012 eğitim öğretim yılı bahar döneminde toplanmıştır. Çalışma grubuna ilişkin frekans ve yüzde dağılımı Tablo 1’de yer aldığı gibidir.

Tablo 1. Çalışma Grubuna İlişkin Frekans ve Yüzde Dağılımları

	Gruplar	Frekans	Yüzde
Cinsiyet	Kadın	459	57.8
	Erkek	335	42.2
Okul Türü	Fen Lisesi	82	10.3
	Anadolu Lisesi	166	20.9
	Genel Lise	78	9.8
	Meslek Lisesi	468	58.9
Sınıf Düzeyi	9. Sınıf	256	32.2
	10. Sınıf	191	24.1
	11. Sınıf	207	26.1
Algılanan Akademik Başarı	12. Sınıf	140	17.6
	Başarılı	220	27.7
Kendine Ait Bilgisayarı	Orta	538	67.8
	Başarısız	36	4.5
İnternete Bağlanılan Yer	Var	497	26.07
	Yok	297	20.25
	Ev	436	54.9
İnternete Bağlanılan Yer	İnternet Kafe	193	24.3
	Telefon	102	12.8
	Diğer (okul, yurt, işyeri, komşu vb.)	63	7.9
		N=794	

Veri Toplama Araçları

Araştırmada bağımlı değişken olan internet bağımlılık düzeyini belirlemek amacıyla “İnternet Bağımlılık Ölçeği”, bağımsız değişkenlerinden olan öznel iyi oluş için “Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği” ve araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Ayrıca katılımcılara “Gönüllü Katılım Formu” uygulanmıştır.

İnternet Bağımlılık Ölçeği (İBÖ): Günüş tarafından geliştirilen ölçek, 35 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışması için veriler her bölgeden kozmopolit özellik arz eden birer il (İstanbul, Ankara, İzmir, Diyarbakır, Samsun, Mersin, Van) ve her ilden de ikişer okul seçilerek toplanmıştır. Örnekleme, ortaöğretim kademesindeki 754 öğrenciden (14-20 yaş aralığı) oluşmaktadır. İBÖ’de tutum düzeyleri beşli Likert dereceleme ile ölçeklendirilmiştir. Yanıtlar; “Tamamen Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum”, “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklindedir. Ölçekteki bütün maddeler bağımlılığa yönelik olup, herhangi bir puan dönüşümüne (transpose) gerek olmamaktadır. Ölçek puanları 35–175 arasında değişmektedir (Günüç, 2009; Günüç ve Kayri, 2010).

Ölçeğin dört alt faktörü bulunmaktadır. Cronbach alfa (α) güvenilirlik katsayıları dört alt faktör için sırasıyla .87, .85, .82 ve .79’dur. İBÖ’nün Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı ise .94’tür. Ölçeğe ilişkin toplam açıklanan varyans %47.46 olup; birinci alt faktör ölçeğin %15.08’ini, ikinci alt faktör ölçeğin %11.91’ini, üçüncü alt faktör ölçeğin %10.55’ini ve dördüncü alt faktör ise ölçeğin %9.91’ini açıklamaktadır (Günüç, 2009; Günüç ve Kayri, 2010).

Ergen Öznel İyi Oluş Ölçeği (EÖİÖÖ): EÖİÖÖ Eryılmaz (2009) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek ergenlerin, yaşamın çeşitli alanlarındaki doyumlarını ve olumlu duygulanımlarını içeren 15 maddeden oluşmaktadır. Dörtlü Likert tipi olan ölçeğe verilen yanıtlar “Kesinlikle Katılmıyorum”, “Katılmıyorum”, “Katılıyorum”, “Tamamen Katılıyorum” şeklindedir. En yüksek puan 60, en düşük puan ise 15’dir. Puanların yükselmesi öznel iyi oluşun da yükselmesi anlamına gelmektedir.

Ölçeğin tümü için Cronbach Alfa katsayısı .86’dır. EÖİÖÖ’nün test tekrar test güvenilirlik katsayısı .83’dür (Eryılmaz, 2009).

EÖİÖÖ’nün yapı geçerliliği, açıklayıcı faktör analizi yöntemiyle sınanmıştır. Ölçekte birinci boyut “*aile ilişkilerinde doyum*”, ikinci boyut “*önemli diğerleri ile ilişkide doyum (arkadaş, akraba, öğretmen ve sevgili gibi)*” üçüncü boyut “*yaşam doyumu*”, dördüncü boyut “*olumlu duygular*”dır (Eryılmaz, 2009). Ölçeğin uyum geçerliliği çalışmasında EÖİÖÖ puanları ile “Yaşam Doyumu Ölçeği” puanları arasında .63 düzeyinde bir bağıntı elde edilmiştir (Eryılmaz, 2011).

Gönüllü Katılım Formu-Kişisel Bilgi Formu (KBF): Katılımcılara kişisel bilgi formunda 10 başlık altında sorular yöneltilmiştir. Bu bilgiler araştırmadaki bağımsız değişkenleri oluşturmaktadır. Bunlar sırasıyla, cinsiyet (2 kategori), sınıf (4 kategori), okul (4 kategori), derslerdeki başarı düzeyi (3 kategori), kendine ait bilgisayarın olup olmaması (2 kategori), internete genellikle nereden bağlanıldığı (4 kategori), internetin en çok hangi amaçlar için kullanıldığı (5 kategori), internette bağlı kalınan süre (3 kategori), internetin hangi sıklıkta kullanıldığı (5 kategori) ve gelecek beklentisi (2 kategori) şeklindedir.

İşlem

Araştırmada SPSS 15.0 kullanılmıştır. Öncelikle kategorik değişkenler için yüzde ve frekans dağılımına ilişkin istatistikler hesaplanmıştır. Bağımlı değişken (internet bağımlılığı) lojistik regresyonun gerektirdiği gibi ikili kategorik değişkene dönüştürülmüştür. En yüksek puan alan gruptaki bireyler bağımlılık düzeyi yüksek bireyler; en düşük puan alan gruptaki bireyler ise bağımlı olmayan bireyler olarak değerlendirilmiştir. Orta gruptaki bireyler için analiz yapılmamıştır. Son aşamada, alt problemlere cevap verebilmek için lojistik regresyon kullanılmıştır. Öznel iyi oluş alt ölçek puanları, bireysel değişkenler ve internet kullanım tarzına ilişkin değişkenler bağımsız değişken olarak ele alınmıştır. Bu değişkenlere ilişkin kodlamalar Tablo 2’de verildiği gibidir.

Tablo 2. Bireysel Değişkenler ve İnternet Kullanım Tarzına İlişkin Değişkenler Kukla Değişkene Dönüştürüldükten Sonraki Kodları

		N	Kod 1	Kod 2	Kod 3	Kod 4
İnternet Kullanım Sıklığı	Her gün	166	0	0	0	0
	İki günde bir	56	1	0	0	0
	3-4 günde bir	56	0	1	0	0
	Haftada bir	67	0	0	1	0
	On günde bir veya az	96	0	0	0	1
İnternet Kullanım Amacı	Ödev	151	0	0	0	0
	Oyun	47	1	0	0	0
	Sosyal medya	165	0	1	0	0
	Müzik, film vb.	51	0	0	1	0
İnternete Genellikle Nereden Bağlanıldığı	Ev	223	0	0	0	1
	İnternet kafe	117	1	0	0	0
	Telefondan	62	0	1	0	0
Sınıf	Diğer	41	0	0	1	0
	9. sınıf	133	0	0	0	0
	10. sınıf	118	1	0	0	0
	11. sınıf	120	0	1	0	0
	12. sınıf	72	0	0	1	0
Okul Türü	Genel Lise	42	0	0	0	0
	Anadolu Lisesi	86	1	0	0	0
	Meslek Lisesi	271	0	1	0	0
	Fen Lisesi	44	0	0	1	0

Tablo 2. Devam

		N	Kod 1	Kod 2	Kod 3	Kod 4
İnternette Bağlı Kalınan Süre	0–2 saat	327	0	0		
	3–5 saat	80	1	0		
	6 veya daha fazla	36	0	1		
Ders Başarı Algısı	Başarılı	113	0	0		
	Orta düzeyde başarılı	308	1	0		
	Başarısız	22	0	1		
Kendi Bilgisayarı Var mı?	Evet	269	0			
	Hayır	174	1			
Gelecek Beklentisi	Olumlu	377	0			
	Olumsuz	66	1			
Cinsiyet	Kadın	255	0			
	Erkek	188	1			

Not: Kategorik (kukla) değişkenler analize alınırken ilk kategoriler kontrol kategorisi olarak değerlendirilmiştir.

BULGULAR

Araştırmada öncelikle internet kullanım tarzlarının daha sonra öznel iyi oluş alt ölçek puanlarının, son olarak ise bireysel özelliklerin ergenlerde internete bağımlı olup olmamayı ne düzeyde yordadığına bakılmıştır.

İnternet Kullanım Tarzı Değişkenlerine İlişkin Bulgular

Çalışmada öncelikle internet kullanım tarzı değişkenlerinin internet bağımlılığı ölçek puanlarına ait betimsel istatistikler hesaplanmıştır. Bulgular Tablo 3’de verilmiştir.

Tablo 3. İnternet Kullanım Tarzlarına Göre İnternet Bağımlılık Ölçeği Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

	Gruplar	Ortalama	St. Sapma
Kendi Bilgisayarı	Var	76.48	25.35
	Yok	67.42	24.43
	Evden	75.53	25.34
İnternette Genellikle Nereden Bağlanılıyor	İnternet Kafe	69.28	24.59
	Telefondan	79.61	23.91
	Diğer	57.33	22.82
	Ödev	60.78	20.30
İnternete En Çok Hangi Amaç İçin Bağlanılıyor	Oyun	89.57	29.18
	Sosyal Medya	79.09	23.88
	Müzik, film vb.	70.80	23.93
	Diğer (E-posta, sanal sohbet vb.)	81.76	26.46
İnternette Bağlı Kalınan Süre	0-2 saat	68.07	22.64
	3-5 saat	82.83	23.99
	6+ saat	106.81	30.15
	Her gün	85.90	26.07
İnternete Hangi Sıklıkta Bağlanılıyor	İki günde bir	71.86	20.25
	Üç dört günde bir	69.95	23.77
	Haftada bir	67.29	21.76
	On günde bir veya daha az	56.74	19.37

Tablo 3 incelendiğinde, kendi bilgisayarını olan, internete nereden bağlanıldığı konusunda genellikle evden ve telefondan bağlanan; internete bağlanma amacı bakımından daha çok oyun, sosyal medya ve diğer amaçla bağlanan; internette bağlı kalınan süre bakımından altı saat ya da daha üzerinde bağlanan; internete bağlanma sıklığı bakımından her gün ve iki günde bir bağlanan ergenlerin internet bağımlılık puanlarının göreceli olarak daha fazla olduğu görülmektedir.

Araştırma bulguları, Tablo 2’deki kodlamalar ve Tablo 3’deki ortalamalarla birlikte değerlendirildiğinde; internete genellikle kafeden ve telefondan bağlananların, internete genellikle evden ve diğer yerlerden bağlananlara göre internet bağımlısı olma olasılıkları artmaktadır. Benzer şekilde internete daha çok oyun, sosyal medya ve diğer amaçlarla bağlananların, genellikle ödev, film, müzik vb. için bağlananlara göre internet bağımlısı olma olasılıkları artmaktadır. İnternete üç-beş saat, altı saat veya daha çok bağlananların internete sıfır-iki saat bağlananlara göre internete bağımlı olma olasılıkları artmaktadır. Son olarak internete iki günde bir, üç-dört günde bir, haftada bir, on günde bir ya da daha az bağlananların, her gün bağlananlara göre internete bağımlı olma olasılıkları azalmaktadır. Ortalamalar bakımından görece farklı olan internet kullanım tarzına ilişkin özelliklerin, ergenlerin internet bağımlılığını yordama düzeylerinin anlamlı olup olmadığını belirlemek için lojistik regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 4’de verilmiştir.

Tablo 4. İnternet Kullanım Tarzına İlişkin Değişkenlerin İnternet Bağımlılığını Yordama Düzeyini Belirlemeye Yönelik Yapılan Lojistik Regresyon Analizi Sonuçları

	B	St. Sapma	Wald İstatistiği	Serbest. Derecesi	P	Odds Oranı	% 95 olasılıklı güven aralığı	
							Alt sınır	Üst sınır
Bilgisayarı var(1)	-.19	.35	.29	1	.59	.83	.42	1.64
İnternete nereden			13.74	3	.00			
Nereden(1)	1.06	.41	6.87	1	.01	2.89	1.31	6.41
Nereden(2)	1.32	.43	9.71	1	.00	3.76	1.63	8.63
Nereden(3)	-.06	.67	.01	1	.92	.94	.25	3.48
Bağlanma amacı			25.44	4	.00			
Amaç (1)	2.29	.54	17.95	1	.00	9.94	3.44	28.74
Amaç (2)	1.04	.32	10.33	1	.00	2.82	1.49	5.29
Amaç (3)	.31	.42	.55	1	.46	1.37	.59	3.12
Amaç(4)	1.47	.54	7.52	1	.01	4.34	1.52	12.39
Ne süre bağlanıyor			25.06	2	.00			
Süre(1)	1.55	.36	18.34	1	.00	4.72	2.32	9.60
Süre(2)	2.22	.78	8.17	1	.00	9.23	2.01	42.38
Hangi sıklıkta			41.71	4	.00			
Sıklık (1)	-1.41	.40	12.51	1	.00	.24	.11	.53
Sıklık(2)	-1.48	.39	13.79	1	.00	.23	.11	.49
Sıklık(3)	-1.47	.39	13.61	1	.00	.22	.11	.50
Sıklık(4)	-3.01	.49	38.53	1	.00	.05	.02	.13
Sabit	-.34	.33	1.06	1	.30	.71		

$U = -0.34 + 1.06$ internet kafeden + 1.32 telefondan + 2.29 Oyun + 1.04 Sosyal Medya + 1.47 Diğer + $1.55(3-5$ saat) + 2.22 (6 saat ya da daha çok) – 1.41 (iki günde bir) – 1.48 (üç dört günde bir) – 1.47 (haftada bir) – 3.01 (on günde bir veya daha az) + hata

Tablo 4 incelendiğinde, odds oranlarına göre elde edilen bulgular aşağıdadır;

İnternete genellikle nereden bağlanıldığına göre;

- İnternete genellikle telefondan bağlananların genellikle evden bağlananlara göre internet bağımlısı olma olasılığı 3.76 kat daha yüksektir.
- İnternete genellikle kafeden bağlananların genellikle evden bağlananlara göre internet bağımlısı olma olasılığı 2.89 kat daha yüksektir.

İnternet kullanım amacına göre;

- İnternete daha çok oyun oynamak amacıyla bağlananların daha çok ödev yapmak için bağlananlara göre internet bağımlısı olma olasılığı 9.94 kat,
- İnternete daha çok diğer amaçlarla (e-posta, sanal sohbet vb.) bağlananların daha çok ödev yapmak için bağlananlara göre internet bağımlısı olma olasılığı 4.34 kat,
- İnternete daha çok sosyal medya amacıyla bağlananların daha çok ödev yapmak için bağlananlara göre internet bağımlısı olma olasılığı 2.82 kat daha yüksektir.

İnternette bağlı kalınan süreye göre;

- İnternete üç-dört saat bağlananların sıfır-iki saat bağlananlara göre internet bağımlısı olma olasılığı 4.72 kat,
- İnternete altı saatten fazla bağlananların sıfır-iki saat bağlananlara göre internet bağımlısı olma olasılığı 9.23 kat daha yüksektir.

İnternet kullanım sıklığına göre;

- İnternete iki günde bir bağlananların her gün bağlananlara göre internet bağımlısı olma olasılığı 0.24 kat,
- İnternete üç-dört günde bir bağlananların her gün bağlananlara göre internet bağımlısı olma olasılığı 0.23 kat,
- İnternete haftada bir bağlananların her gün bağlananlara göre internet bağımlısı olma olasılığı 0.23 kat,
- İnternete 10 gün ya da daha az sıklıkla bağlananların her gün bağlananlara göre internet bağımlısı olma olasılığı 0.05 kat daha düşük olarak bulunmuştur. Bu sonuçlar, internete bağlanma sıklığı azaldıkça, bağımlı olma olasılığının da azaldığını göstermektedir.

Öznel İyi Oluş Alt Ölçek Puanlarına İlişkin Bulgular

Katılımcıların öznel iyi oluş alt ölçek puanlarının internet bağımlılığını yordama düzeylerinin anlamlı olup olmadığını belirlemek için lojistik regresyon analizi yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 5’de verilmiştir.

Tablo 5. Öznel İyi Oluş Alt Ölçek Puanlarının İnternet Bağımlılığını Yordama Düzeyini Belirlemeye Yönelik Yapılan Lojistik Regresyon Analizi Sonuçları

	B	St. Sapma	Wald İstatistiği	Serbest. Derecesi	P	Odds Oranı	% 95 olasılıklı güven aralığı	
							Alt sınır	Üst sınır
Aid	-.03	.05	.423	1	.52	.97	.88	1.07
Did	-.13	.05	5.89	1	.02	.88	.79	.98
Yd	.13	.05	7.06	1	.01	1.13	1.03	1.24
Od	-.20	.05	17.11	1	.00	.82	.75	.90
Sabit	3.59	.59	37.78	1	.00	36.57		

$\bar{U}=3.59 -.13Did +.13Yd -.20 Od + \text{hata}$ Aid = Aile ilişkilerinde doyum; Did = Diğerleri ile ilişkilerde doyum; Yd = Yaşam doyum; Od = Olumlu Duygular

Tablo 5’deki Wald istatistiklerinin önemlilik düzeyleri incelendiğinde diğerleri ile ilişkide doyum 0.05 düzeyinde; yaşam doyum ve olumlu duygular 0.01 düzeyinde önemli olduğu görülmektedir. Aile ilişkilerinde doyum puanına ait Wald istatistiği ise istatistiksel olarak önemli bulunmamıştır.

Bireysel Özelliklere İlişkin Bulgular

Araştırmada önce, bireysel özelliklere göre internet bağımlılığı ölçek puanlarına ilişkin betimsel istatistikler hesaplanmıştır. Bunlara Tablo 6’da yer verilmiştir.

Tablo 6. Bireysel Özelliklere Göre İnternet Bağımlılık Ölçeği Puanlarına İlişkin Betimsel İstatistikler

	Gruplar	Ortalama	St. Sapma
Cinsiyet	Kadın	69.26	23.63
	Erkek	78.33	26.75
Sınıf	9. sınıf	74.76	25.41
	10. sınıf	73.24	25.11
	11. sınıf	71.97	25.97
	12. sınıf	71.49	24.89
	Genel Lise	69.96	27.54
Okul Türü	Anadolu Lisesi	73.72	24.26
	Meslek Lisesi	73.21	25.59
	Fen Lisesi	74.12	24.46
	Başarılı	67.71	22.49
Başarı Algısı	Orta düzey	74.50	26.13
	Başarısız	84.92	24.47
Gelecek Beklentisi	Olumlu	71.72	24.62
	Olumsuz	83.65	28.63

Tablo 6’da görüleceği gibi, cinsiyete göre erkeklerin, sınıf açısından 9. sınıfların, okul türüne göre fen lisesi öğrencilerinin, başarı algısı açısından başarısız öğrencilerin ve gelecek beklentisi bakımından olumsuz beklenti içinde olan öğrencilerin internet bağımlılık puanları göreceli olarak daha yüksektir. Ortalamalar bakımından görece farklı olan bu bireysel özelliklerin internet bağımlılığını yordama düzeylerini belirlemek için lojistik regresyon analizi yapılmıştır (Tablo 7).

Tablo 7. Bireysel Değişkenlerin İnternet Bağımlılığını Yordama Düzeyini Belirlemeye Yönelik Yapılan Lojistik Regresyon Analizi Sonuçları

	B	St. Sapma	Wald İstatistiği	Serbest. Derecesi	P	Odds Oranı	% 95 olasılıklı güven aralığı	
							Alt sınır	Üst sınır
Cinsiyet(1)	1.05	.21	24.39	1	.00	2.86	1.88	4.33
Sınıf			3.06	3	.38			
Sınıf (1)	-.06	.27	.04	1	.84	.95	.55	1.61
Sınıf (2)	-.08	.29	.09	1	.77	.92	.52	1.62
Sınıf (3)	-.55	.33	2.73	1	.10	.58	.30	1.11
Okul Türü			1.81	3	.61			
Okul Türü (1)	.52	.41	1.56	1	.21	1.68	.75	3.77
Okul Türü (2)	.22	.36	.38	1	.54	1.25	.62	2.55
Okul Türü (3)	.32	.49	.42	1	.52	1.37	.53	3.59
Ders Başarı			10.03	2	.01			
Ders Başarısı (1)	.62	.25	6.36	1	.01	1.86	1.15	3.02
Ders Başarısı (2)	1.61	.62	6.69	1	.01	4.98	1.48	16.82
Gel. Beklentisi (1)	1.10	.32	12.27	1	.00	3.01	1.63	5.59
Sabit	-1.27	.46	7.55	1	.01	.28		

NOT: Herhangi bir katılımcı için bu denklem yardımıyla hesaplanacak u değeri denklem 1'deki formülde yerine konarak söz konusu öğrencinin internet bağımlısı olma olasılığı elde edilebilir.

$U = -1,27 + 1,05 \text{ Cinsiyet} + ,62 \text{ Ders başarısı (1)} + 1,61 \text{ Ders başarısı (2)} + 1,10 \text{ Gelecek Beklentisi} + \text{hata}$

Tablo 7’de verilen odds (tahmini göreceli risk) oranlarına göre elde edilen bulgular şöyledir. Erkeklerin internet bağımlısı olma olasılıkları, kadınlarınkine göre 2.86; orta düzeyde başarılı olan öğrencilerin internet bağımlısı olma olasılıkları, başarılı olanlarınkine göre 1.86; başarısız olan öğrencilerin internet bağımlısı olma olasılıkları, başarılı olanlarınkine göre 4.98; gelecek beklentisi olumsuz olan öğrencilerin internet bağımlısı olma olasılıkları gelecek beklentisi olumlu olanlarınkine göre 3.01 kat daha yüksektir. Sınıf ve okul türünün ise internet bağımlılığı üzerinde önemli bir etkisi olmadığı belirlenmiştir. Tablo 7’nin altında verilen bireysel değişkenlere ilişkin lojistik regresyon kestirim (U) denklemi kullanılarak herhangi bir öğrencinin internet bağımlısı olma olasılığı belirlenebilir.

TARTIŞMA VE YORUM

Çalışmada internet kullanım tarzları arasında yer alan kendine ait bilgisayarının olup olmamasının internet bağımlılığı üzerinde önemli bir etkisinin olmadığı saptanmıştır. Gökçearslan ve Günbatır’ın (2012) çalışmalarında da paralel bulguya rastlanmıştır.

İnternete genellikle cep telefonundan ve kafeden bağlananların genellikle evden bağlanana göre internet bağımlılığı riski daha yüksektir. Alanyazında internete cep telefonundan bağlanmaya yönelik bir bulguya rastlanmazken; internet kafeden bağlanmanın bağımlılık riskini artırdığına yönelik paralel (Lim vd., 2004; Titsika vd., 2009) ve zıt (İnan, 2010) olan sonuçlara rastlanmıştır. Gençler’in (2011) araştırmasında ise bu bulgu kısmen desteklenmiştir. Artık internete bağlanmak için kabloya ya da bilgisayara gereksinim duyulmamaktadır. Dolayısıyla teknolojiyi hızla yakalayan ergenler için internet artık avuçlarının içindedir. Bununla birlikte kafelerden internete erişimde ergen için herhangi bir kontrol mekanizması bulunmamakta; evden bağlanıldığında ise daha sınırsız ulaşım sağlanmakta; ancak genellikle anne-babanın kontrolü söz konusu olmaktadır.

İnternet kullanım tarzlarına ilişkin diğer değişken ise internet kullanım amacıdır. Bu açıdan; internete daha çok oyun, e-posta, sanal sohbet ve sosyal medya amacıyla bağlananların daha çok ödev yapmak için bağlanana göre internet bağımlısı olma olasılığının arttığı saptanmıştır. Alanyazında yer alan çalışma sonuçları (Gökçearslan ve Günbatır, 2012; Günüş, 2009; İnan, 2010; Koyuncu, Ünsal ve Arslantaş, 2012; Titsika vd., 2009) bu bulguyla tutarlıdır. Özellikle akademik başarısı düşük olan öğrencilerin okulda elde edemediği “başarı” ihtiyacını, “değerlilik” ve “yeterlilik” duygusunu oyunlarda “aşama” atlayarak, çevrimiçi ve toplu oynanan oyunlarda “galip” gelerek karşılamaya çalıştıkları söylenebilir (Ögel, 2012). Bunun yanısıra ödev yapmak daha çok zihinsel uğraş gerektirirken ve tek taraflı sürdürülen bir eylem iken; e-posta, sanal sohbet ve sosyal medya çift taraflı gerçekleşir. Bu nedenle gençler için e-posta, sanal sohbet ve sosyal medya ödev yapmaya göre daha aktif ve cazip gelebilmektedir.

İnternet kullanım tarzına ilişkin son değişken ise internette bağlı kalınan süredir. Araştırmada internet kullanım sıklığının artması durumunda internet bağımlılığı olasılığının arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç daha önceki araştırma bulgularıyla da paraleldir (Gençler, 2011; Gökçearslan ve Günbatır, 2012; Günüş, 2009; Koyuncu vd., 2012; Nalwa ve Anand, 2003; Yang ve Tung, 2007). Otoriteye başkaldırma eğiliminde olan ergenler için internet, birbirinden farklı fırsatlar, özgürlükler sunarak hiç bir otoritenin ve sınırın olmadığı mekân olmaktadır.

Araştırmada “aile ilişkilerinde doyum”un internet bağımlılığı üzerinde önemli bir etkisinin olmadığı saptanmıştır. Alanyazında aileden alınan sosyal destek ve internet bağımlılığı ilişkisinin ele alındığı çalışmalardan birinin (Shklovski, Kiesler ve Kraut, 2006’dan aktaran Gürçan, Özhan ve Uslu, 2008) araştırma bulgusuyla tutarlı, diğerinin ise (Esen ve Siyez, 2011) zıt olduğu görülmüştür. Bir diğer alt boyut olan “önemli diğerleri ile ilişkide doyum” arttıkça internet bağımlısı olma olasılığının azaldığı belirlenmiştir. Alanyazında özel kişiden algılanan sosyal destek (Esen ve Siyez, 2011; Taçyıldız, 2010) ve toplam algılanan sosyal destek (Ceyhan, 2011; Esen ve Siyez, 2011) değişkenlerinin internet bağımlılığını yordamadıklarına ilişkin bulgulara ulaşılmıştır. Ergenlerin sorunlarını aile, öğretmen ya da diğer yetişkinlerden çok akranlarıyla paylaştıklarında kendilerini rahatlamış hissettikleri gözlenmektedir. Ergenler, akranlarının duygularını yetişkinlerden daha iyi anladığına inanmakta ve sonuçta bu dönemde akran gruplarıyla daha fazla vakit geçirmektedir (Kalkan ve Kaygusuz, 2013). Bu nedenle gerçek yaşamda arkadaşlarıyla ve önem verdikleri kişilerle paylaşım, etkileşim içinde bulunan ergenlerin psiko-sosyal yönden ihtiyacını karşıladığı ve bundan doyum aldığı söylenebilir.

Araştırmada, öznel iyi oluşun alt boyutu olan “yaşam doyumunu” ve internet bağımlılığı ilişkisi de ele alınmıştır. Bulgular, ergenlerin “yaşam doyumunu” puanları arttıkça internet bağımlısı olma olasılıklarının da arttığını göstermektedir. Lise öğrencileriyle olan çalışmada Esen ve Siyez (2011), yaşam doyumunun internet bağımlılığını yordamadığı sonucuna ulaşmışlardır. Durak Batıgün ve Kılıç (2011) ise üniversite öğrencileri ile

yaptıkları çalışmada, yaşam doyumu azaldıkça internete bağımlılık düzeyinin arttığını saptamışlardır. Bu sonucun şaşırtıcı olduğu söylenebilir. Yaşam doyumu kişinin iyi yaşaması, hayattan zevk alması, yaşamaktan mutluluk duyması ve yaşam kalitesinin iyi olması olarak açıklanabilir. Bir diğer ifadeyle yaşam doyumu durumsal etkenler veya başarılarla isteklerin ilişkisidir. Biri “ne olduğu”, diğeri ise “kişinin ne istediği” sorusudur (Ögel, 2012). “Kişinin ne istediği” sorusuna verebileceği yanıtın oldukça zor olacağı, çünkü bireyin ihtiyaçlarının biyo-psiko-sosyal üçlemeyi içerdiği ve çok geniş olduğu söylenebilir. Bununla birlikte birçok konuda gereksinimi giderilmiş olan bireylerin yeni ihtiyaçlar hissetmesi ve bunları karşılamaya çalışması olasıdır.

Öznel iyi oluşa ilişkin son bulgu ise “olumlu duygular”a ilişkindir. Bulgu “olumlu duygular” puanı arttıkça internet bağımlısı olma olasılığının azalacağı yönündedir. Alanyazında paralel ya da zıt yönde bir bulguya rastlanmamıştır. Olumlu duygu denildiğinde daha çok kapsayıcı olan “mutluluk” akla gelmektedir. Her ne kadar internetin sunduğu sanal etkinlikler ve eğlenceler artmış olsa, yaşattığı haz ve heyecan duyguları ergenlere cazip gelse de, gerçek yaşamda hissedilen duyguların önemli ve vazgeçilmez olduğu söylenebilir. Bu nedenle ergenlik dönemindeki gençlerin, gerçek yaşamda hissettikleri olumlu duygular, yaşadıkları mutluluk arttıkça internete bağımlılık eğilimleri de azalabilir. Bunun yanı sıra ergenlerin, interneti hiç kullanmaması akranları arasında baskı oluşturabilecekken aşırı kullanması yalnızlığa ve içe kapanmaya neden olabilmektedir. İnternetin yeterli düzeydeki kullanımı bireyde “heyecan”, “mutluluk” gibi olumlu duyguları artırabilirken aşırı kullanımı “mutsuzluk”, “yorgunluk”, “başarısızlık” gibi olumsuz duyguları artırabilmektedir. Bunun sonucu olarak da internetin aşırı kullanımının öznel iyi oluşu olumsuz etkileyebileceği söylenebilir.

Araştırmada, bireysel değişkenlerden cinsiyetin yordayıcı olduğu ve erkeklerin internet bağımlılığı puan ortalamalarının kadınlarinkine göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Araştırma bulgusu yapılan birçok çalışmanın sonuçlarıyla (Cao ve Su, 2007; Gökçearsan ve Günbatır, 2012; Günüş, 2009; İnan, 2010; Lin ve Tsai, 2002; Taçyıldız, 2010; Tarı Cömert ve Ögel, 2009; Titsika vd., 2009; Üneri ve Tamdır, 2011; Yang ve Tung, 2007) tutarlıdır.

Sınıf düzeyinin internet bağımlılığı üzerinde önemli bir etkisinin olmadığı belirlenmiştir. Koyuncu ve diğerlerinin (2012) çalışması bu bulguyu desteklemektedir. İnternetin sağladığı olanakların ve sanal gerçeklik alanının bir fırsat olarak yorumlanmasının yanı sıra, onu insanların gerçek dünyadan bir kaçış, bir fantazyaya ve gerçek oluşumlardan bir kopuş olarak değerlendirebilmek de mümkündür (Kır, 2008). Bilindiği üzere Türkiye’de ortaöğretim dönemi birçok seçim ve kararı içerisinde barındırmaktadır. Kendini gergin hisseden ergenin rahatlamak amacıyla “sosyal kaçış” aracı olarak interneti tercih edebileceği söylenebilir.

Sınıf gibi okul türünün de internet bağımlılığı üzerinde önemli bir etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Gençler (2011) ile Koyuncu ve diğerlerinin (2012) çalışmalarında da benzer bulgular elde edilmiştir. Özellikle son iki yılda liseler arasındaki farklılıklara ilişkin düzenlemelerin (üniversiteye giriş sınavında katsayının eşitlenmesi, genel liselerin Anadolu lisesi olması) öğrencilerin okul algılarında olumlu bir değişime neden olmuş olabileceği düşünülebilir.

Araştırmada akademik başarı düzeyi azaldıkça internet bağımlılığı olasılığının arttığı görülmüştür. Esen ve Siyez (2011), Gençler (2011) ve Taçyıldız’ın (2010) araştırmalarının sonuçları bu bulguyla tutarlıdır. Bununla birlikte, Tarı Cömert ve Ögel (2011), İnan (2010) ve Ceyhan (2011) akademik başarı ile internet bağımlılığı arasında bir ilişki saptamamıştır. Farklılıklar, bazı araştırmalarda akademik başarı ölçütünün akademik not ortalaması olması, bazılarında ise algılanan akademik başarı olmasından, ayrıca algılanan akademik başarı konusunda da araştırmalarda kategorik farklılıkların bulunmasından kaynaklanmış olabilir. Bu araştırmada algılanan başarı; “başarılı”, “orta” ve “başarısız” olmak üzere üç ayrı kategoride ele alınmıştır.

Araştırmada ele alınan son bireysel değişken gelecek beklentisidir. Gelecek beklentisi olumsuz olan ergenlerin internet bağımlılığına daha eğilimli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Alanyazında internet bağımlılığı ile gelecek beklentisi arasındaki ilişkinin incelendiği bir araştırmaya rastlanmamıştır. Gelecek beklentisi olumlu ve olumsuz olan bireyler arasındaki en önemli farklılığın zaman yönetimi konusunda olduğu söylenebilir. Gelecek beklentisi olumsuz olan ergenlerin ulaşmak istediği bir amacının olmadığı ya da olsa bile bu amaca ulaşamayacağı yönünde bir inancının olduğu ileri sürülebilir.

Sonuç olarak internet bağımlılığı, ergenler arasında yaygınlaşan, çağın önemli sorunlarından birisidir. Araştırmada elde edilen bulgular ışığında psikolojik danışmanlara şu önerilerde bulunulabilir: cinsiyet değişkeninin internet bağımlılığındaki etkisi dikkate alınarak özellikle erkek öğrencilere internetin sağlıklı kullanımına yönelik çalışmalar (seminer, broşür, afiş vb.) yapılabilir. Akademik başarısı düşük olan öğrencilerde

internet kullanımının etkisine bakılabilir. Öğrencilere yönelik, etkili zaman yönetimi (sınıf rehberlik etkinlikleri, seminerler vb.) ve serbest zamanı değerlendirmeye yönelik bilgilendirmeler yapılabilir, akran ilişkilerini ve yüz yüze ilişkileri özendirici etkinlikler düzenlenebilir. Gelecek beklentisi olumsuz olan öğrenciler saptanarak, bu durumun yol açacağı olası internet bağımlılığı riskini azaltmak için önleyici çalışmalar yapılabilir. Duygu yönetimi konusunda bireysel rehberlik, sınıf veya grup rehberliği çalışmaları yapılarak olumlu duyguların fark edilmesi ve ifade edilmesi, olumsuz duyguların etkilerinin azaltılması, ergenlerin hissettiği heyecan ve haz arama duygusunun olumlu yönlere kanalize edilmesi sağlanabilir. Velilere yönelik olarak yeni teknolojik aletler ve bunların ergenler üzerindeki olumlu-olumsuz etkileri, teknolojinin sağlıklı-bilinçli-güvenli kullanımına ilişkin çalışmalar yapılabilir.

Bu çalışmada ergenlerde internet bağımlılığı ile öznel iyi oluş ve bazı bireysel değişkenler arasındaki ilişkiler incelenmiştir Belki burada önemli olan soru, internet bağımlılığının mı öznel iyi oluşu düşürdüğü yoksa düşük öznel iyi oluşun mu internet bağımlılığına yol açtığıdır. Bu nedenle bundan sonra yapılacak araştırmalarda ilişkilerin yönünün ortaya konması alanyazına önemli katkılar sağlayabilir. Bunun yanı sıra öznel iyi oluşu düşük olduğu halde internet bağımlısı olmayanlar göz önüne alınarak ergenlerin stres ile başa çıkma tarzları ve internet bağımlılığı ilişkisinin araştırılması da önerilebilir.

Bu çalışma sadece Manisa ilinde bulunan lise öğrencileri üzerinde yapılmıştır. Daha sonraki araştırmalar, farklı illeri ve bölgeleri kapsayacak şekilde yapılabilir. Ulusal alanyazında yer alan internet bağımlılığı konusundaki diğer birçok çalışma gibi bu çalışma da betimseldir. Bu nedenle daha sonraki araştırmalarda internet bağımlılığı konusunda deneysel çalışmalara da gereksinim duyulmaktadır. Araştırma verileri Mayıs ayında toplandığı için üniversite sınavına hazırlanan 12. sınıf öğrencilerinin katılımı sınırlı sayıda olmuştur. Sınıf düzeylerinin birbirleri ile dengeli olabilmesi için, bundan sonraki araştırmalarda uygulama takviminin 12. sınıfların katılımına göre planlanması yararlı olabilir.

KAYNAKÇA

- Arısoy, Ö. (2009). İnternet bağımlılığı ve tedavisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(1), 55-67.
- Arslan Cansever, B. (2009). Ergenlerin toplumsallaşmasında internetin etkilerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Ege Eğitim Dergisi*, 10(1), 137-160.
- Arslan Cansever, B. (2010). *Ergenlerin toplumsallaşmasında internet kullanımının aile ve okul bağlamında yarattığı sorunlar* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Cao, F. ve Su, L. (2007). Internet addiction among Chinese adolescents: Prevalence and psychological features. *Child Care Health and Development*, 33(3), 275-281.
- Cao, H., Sun, Y., Wan, Y., Hao, J. ve Tao, F. (2011). Problematic internet use in Chinese adolescents and its relation to psychosomatic symptoms and life satisfaction. *BMC Public Health*, 11, 802.
- Caplan, S. E. (2002). Problematic internet use and psychosocial well-being: Development of a theory-based cognitive-behavioral measurement instrument, *Computers in Human Behavior*, 18, 553-75.
- Ceyhan, E. (2008). Ergen ruh sağlığı açısından bir risk faktörü: İnternet bağımlılığı. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 15(2), 109-116.
- Ceyhan, A. (2011). Ergenlerin problemleri internet kullanım düzeylerinin yordayıcıları. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 8(2), 85-94.
- Davis, R. A. (2001). A cognitive-behavioral model of pathological internet use. *Computers in Human Behavior*, 17, 187-195.
- Dinç, M. (2010). *İnternet bağımlılığı*. İstanbul: Ferfir Yayınları.
- DiNicola, M. D. (2004). *Pathological internet use among college students: The prevalence of pathological internet use and its correlates* (Yayımlanmamış doktora tezi). Ohio University.
- Doğan, H., Işıklar, A. ve Eroğlu, S. S. (2008). Ergenlerin problemleri internet kullanımının bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8, 106-124.
- Durak Batıgün, A. ve Kılıç, N. (2011). İnternet bağımlılığı: Kişilik özellikleri, psikolojik belirtiler, sosyal destek ve ilişkili bazı sosyo-demografik değişkenler arasındaki ilişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 26(67), 1-10.
- Eryılmaz, A. (2009). Ergen Özel İyi Oluş Ölçeği'nin geliştirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 7(4), 973-989.
- Eryılmaz, A. (2011). Ergen özel iyi oluşu ile olumlu gelecek beklentisi arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 24, 209-215.
- Esen, E. ve Siyez, D. (2011). Ergenlerde internet bağımlılığını yordayan psiko-sosyal değişkenlerin incelenmesi. *Türk PDR Dergisi*, 4(36), 127-138.
- Europe Internet Usage Stats Facebook Subscribers and Population Statistics. (2011). 28 Aralık 2011 tarihinde <http://www.internetworldstats.com/stats4.htm> adresinden erişildi.
- Gençer, S. L. (2011). *Ortaöğretim öğrencilerinin internet bağımlılık durumlarının internet kullanım profilleri ve demografik özelliklere göre farklılıklarının incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Isparta.
- Gökçearslan, Ş. ve Günbatır, M. S. (2012). Ortaöğretim öğrencilerinde internet bağımlılığı. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 2(2), 10-24.
- Gönül, A. S. (2002). Patolojik internet kullanımı (İnternet bağımlılığı/Kötüye kullanımı). *Yeni Symposium*, 40(3), 105-110.
- Griffiths, M. (1999). Internet addiction: Fact or fiction?. *The Psychologist*, 12(5), 246-250.
- Günüç, S. (2009). *İnternet Bağımlılık Ölçeği'nin geliştirilmesi ve bazı demografik değişkenler ile internet bağımlılığı arasındaki ilişkilerin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Van.
- Günüç, S. ve Kayri, M. (2010). Türkiye'de internet bağımlılık profili ve İnternet Bağımlılık Ölçeği'nin geliştirilmesi: Geçerlilik-güvenilirlik çalışması. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 39, 220-232.
- Gürcan, A., Özhan, S. ve Uslu, R. (2008). *Dijital oyunlar ve çocuklar üzerindeki etkileri*. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü.
- İnan, A. (2010). *İlköğretim ve ortaöğretim öğrencilerinde internet bağımlılığı* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Kalkan, M. ve Kaygusuz, C. (Ed). (2013). *İnternet bağımlılığı: Sorunlar ve çözümler*. Ankara: Anı Yayıncılık.

- Kır, G. (2008). *İnternet ve gençlik*. İzmir: Şenocak Yayınları.
- Koyuncu, T., Ünsal, A. ve Arslantaş, D. (2012, 2-6 Ekim). *İlköğretim ve lise öğrencileri arasında internet bağımlılığı ve yalnızlık*. 15. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi'nde sunulmuş bildiri, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Köroğlu, G., Öztürk, Ö., Tellioglu, N., Genç, Y., Mırsal, H. ve Beyazyürek, M. (2006). Problemlı internet kullanımıyla başvuran iki uçlu bir hasta nedeniyle psikiyatrik ek tanı tartışması: Olgu sunumu. *Bağımlılık Dergisi*, 7(3), 150-154.
- Lim, J., Bae, Y. ve Kim, S. (2004). *A learning system for internet addiction prevention*. Proceedings of the IEEE International Conference on Advanced Learning Technologies (ICALT'04).
- Lin, S. S. J. ve Tsai, C. C. (2002). Sensation seeking and internet dependence of Taiwanese high school adolescents. *Computers in Human Behavior*, 18(4), 411-426.
- Mesch, G. S. (2006). Family relations and internet: Exploring a family boundaries approach. *The Journal of Family Communication*, 6(2), 119-138.
- Nalwa, K. ve Anand, A. (2003). Internet addiction in students: A cause of concern. *CyberPsychology & Behavior*, 6(6), 653-656.
- Odabaşıoğlu, G., Öztürk, Ö., Genç, Y. ve Pektaş, Ö. (2007). On olguluk bir seri ile internet bağımlılığı klinik görünümleri. *Bağımlılık Dergisi*, 8(1), 46-51.
- Ögel, K. (2012). *İnternet bağımlılığı: İnternetin psikolojisini anlamak ve bağımlılıkla başa çıkmak*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Shapira, N. A., Goldsmith, T. D., Keck, P. E., Khosla, U. M. ve McElroy, S. L. (2000) Psychiatric features of individuals with problematic internet use. *Journal of Affective Disorder*, 57(1), 267-272.
- Şendağ, S. ve Odabaşı, H. F. (2007, 3-5 Mayıs). *İnternet bağımlılığı: Çocukların psikososyal gelişimi üzerindeki etkileri*. 7. Uluslararası Eğitim Teknolojileri Konferansı'nda sunulmuş bildiri, Yakınoğu Üniversitesi, K.K.T.C.
- Taçyıldız, Ö. (2010). *Lise öğrencilerinin internet bağımlılığı düzeylerinin bazı değişkenlere göre yordanması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ege Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Tarhan, N. ve Nurmedov, S. (2011). *Bağımlılık: Sanal veya gerçek*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Tarı Cömert, I. ve Ögel, K. (2009). İstanbul örnekleminde internet ve bilgisayar bağımlılığının yaygınlığı ve farklı etkenlerle ilişkisi. *Türkiye Klinikleri Adli Tıp Dergisi*, 6(1), 9-16.
- Tarı Cömert, I. ve Kayıran, S. M. (2010). Çocuk ve ergenlerde internet kullanımı. *Çocuk Dergisi*, 10(4), 166-170.
- Tsitsika, A., Critselis, E., Kormas, G., Filippopoulou, A., Tounissidou, D., Freskou, A., ... ve Kafetzis, D. (2009). Internet use and misuse: A multivariate regression analysis of the predictive factors of internet use among Greek adolescents. *European Journal of Pediatrics*, 168(6), 655-665.
- TÜİK. (2010). *Hane halkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması sonuçları*. 25 Aralık 2011 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=6308> adresinden erişildi.
- TÜİK. (2011). *Hane halkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması*. 25 Aralık 2011 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=8572> adresinden erişildi.
- TÜİK. (2012). *Hane halkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması*. 09 Nisan 2013 tarihinde <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=10880> adresinden erişildi.
- Üneri, Ö. Ş. ve Tanıdır, C. (2011). Bir grup lise öğrencisinde internet bağımlılığı değerlendirmesi: Kesitsel bir çalışma. *Düşünen Adam Psikiyatri ve Nörolojik Bilimler Dergisi*, 24(4), 265-272.
- Yang, S. C. ve Tung, C. J. (2007). Comparison of Internet addicts and non-addicts in Taiwanese high school. *Computers in Human Behavior*, 23, 79-96.
- Yolga Tahiroğlu, A., Çelik, G. G., Bahalı, K. ve Avcı, A. (2010). Medyanın çocuk ve gençler üzerine olumsuz etkileri: Şiddet eğilimi ve internet bağımlılığı. *New Symposium Journal*, 48(1), 19-30.
- Young, K. S. (1996). Psychology of computer use: XL. Addictive use of the internet: A case that breaks the stereotype. *Psychological Reports*, 79, 899-902.
- Young, K. S. (2004). Internet addiction. *American Behavioral Scientist*, 48, 402-441.

EXTENDED SUMMARY

Internet Addiction and The Level of Subjective Well-Being in Adolescents

INTRODUCTION

Reaching millions of people in a short time internet affects many people from different culture, age and educational level. According to Ögel (2012), with the development of internet, it can be mentioned a new era and although other technological devices affects people's life, internet changes all the social structure. As a result of increase of accessing to internet facilities, computer and internet usage rate increases. In the last three years (2010, 2011, 2012) the most internet users were determined as 16–24 age group (TÜİK, 2010, 2011, 2012). It is significant that this age range refers to adolascnt period.

The aim of this study is to be informed about individual variables among high school students, internet usage styles and whether subjective well-being variables predict internet addiction or not.

METHOD

In this study, data were collected from 794 students(335 male, 459 female) in central district of Manisa Province between 2011–2012 academic year. Students studying in ten different schools were selected with the appropriate sampling method. 32.2% of students are at the 9th grade, 24,1% of them are at the 10th grade, 26.1% of them are at the 11th grade and 17.6% of them are at 12th grade. In this study, "Internet Addiction Scale" (IAS), "Adolascnt Subjective Well-Being Scale" (ASWBS) and also "Personal Information Form" (PIF) prepared by the researcher are used.

IAS consisted of 35 items presented in a five-point, Likert-type scale. Cronbach's alpha (α) internal consistency of the scale was .94, and total reported variance was 47.46% (Günüç, 2009; Günüç & Kayri, 2010).

ASWBS is a likert type scale consisted of 15 items. Cronbach's alpha coefficient is .86 for all scale. The test-retest reliability coefficient is also .83'tür (Eryılmaz, 2009). Coherence between 'ASWBS' and 'Life Satisfaction Scale' is also .63 (Eryılmaz, 2011).

For statistical analysis of the data SPSS 15.0 is used. For analysis of the data logistic regression technique is used.

FINDINGS

In this study, of the variables related to internet usage styles; it was determined, usually the students who connect to internet from telephone and cafe, that the possibility of internet addiction increase, according to connect from house and other places. Similarly, it was determined according to usage of internet the students who generally connect to internet for game, e-mail, social media and other aims increase the possibility of internet addiction according to the students who connect to internet for home work, film and music. It is found that the time spent connected to the internet increases, possibility of addiction increases. It was observed, as long as the variables that relate to subjective well-being subscale, important with the others satisfaction relations and positive emotion increase, the possibility of internet addiction is decreased. It was concluded as the life satisfaction increase, the possibility of internet addiction increase. On the other hand, it was determined that satisfaction in family relations has no significant effect on internet addiction. In addition to it was concluded that in terms of gender male students; in terms of success, moderately successful and unsuccessful students; in terms of expectations of future, those with a negative future expectations have higher internet addiction scores.

CONCLUSION, DISCUSSION, AND IMPLICATIONS

It was found that among internet usage style, having personal computer or not has no significant effect on addiction. Gökçearsan and Günbatar (2012) support this finding in their studies. It was revealed that students connected to the internet usually at a cafe or via mobile phone are more likely to be addicted than those connected to the internet from their home. While it wasn't found any finding in literature about connecting the internet via mobile phones, it was observed to parallel (Lim, Bae, & Kim, 2004; Titsika et al., 2009) and opposed (İnan, 2010) results about connecting to internet from cafes, increased the addiction risk.

When it was examined in terms of the purpose of using the internet, it was revealed that those who use the internet mostly for game, e-mail, chatting and virtual media are more likely to be addicted than those who use the internet for doing homework. When the literature was examined, it was observed that previous studies support this finding (Gökçearsan & Günbatar, 2012; Günüç, 2009; İnan, 2010; Koyuncu et al., 2012; Titsika et al., 2009). Another result in this stud is that if frequency of internet use increases, the possibility of addiction increases. This finding is similar with the previous studies (Gençer, 2011; Gökçearsan & Günbatar, 2012; Günüç, 2009; Koyuncu et al., 2012; Nalwa & Anand, 2003; Yang & Tung, 2007).

“Satisfactions in family relations” which is subscale of subjective well-being has no significant effect on internet addiction. It was observed in literature that one of two studies (Shklovski, Kiesler, & Kraut, 2006 as cited in Gürcan, Özhan, & Uslu, 2008) received social support from family and internet addiction relations, were parallel (Esen & Siyez, 2011) with this research finding, and the other as opposed.

It was found that when “satisfaction in relationships with significant others” which is subscale of subjective well-being increases, the possibility of internet addiction reduces. It was observed that variables of social support from perceived private individuals (Esen & Siyez, 2011; Taçyıldız, 2010) and total perceived social support (Ceyhan, 2011; Esen & Siyez, 2011) wasn't predictor of internet addiction.

Another finding related with subjective well-being was that when the score of life satisfaction of students increases, the possibility of internet addiction increases. While in their studies on high school students, Esen and Siyez (2011) were found that life satisfaction wasn't a predictor of internet addiction, in their studies on university students Durak Batıgün and Kılıç (2011) were observed that when the life satisfaction decreases, internet addiction level increases.

The last finding related with subjective well-being was “positive feelings”. It was observed that when the score of “positive feelings” increases, the possibility of internet addiction decreases. It wasn't found any evidence in the opposite direction in literature.

In this study, it was found that among the individual variables, gender is a predictor and the average of addiction scores of male students were higher than those of females. This finding obtained in this study is similar with findings of many studies (Cao & Su, 2007; Gökçearsan & Günbatar, 2012; Günüç, 2009; İnan, 2010; Lin & Tsai, 2002; Taçyıldız, 2010; Tarı Cömert & Ögel, 2011; Titsika et al., 2009; Üneri & Tanıdır, 2011; Yang & Tung, 2007).

It was observed that grade level has no significant effect on internet addiction. Studies of Koyuncu, Ünsal and Arslantaş (2012) support this finding. It was concluded that type of school also has no significant effect on internet addiction. In studies of Gençer (2011) and Koyuncu et al. (2012), similar findings were obtained.

It was revealed that as long as academic achievement reduces, the level of addiction increases. Studies of Esen and Siyez (2011), Gençer (2011) and Taçyıldız (2010) supports this finding. However, Tarı Cömert and Ögel (2009), İnan (2010) and Ceyhan (2011) didn't observe any relationship between academic achievement and addiction.

The last individual variable in this study is expectations of future. It was found that those who have negative expectations of future are more likely to be addicted. It wasn't found any research on the relationship between internet addiction and expectations of future in literature.

In light of research results, the following can be suggested to the counselors: students can be informed about effective time management and use of leisure time, it can be organized activities that encourage peer relationships and face to face relationships. For emotion management, recognition and expression of positive emotions, reducing the impact of negative emotions, the sense of excitement and seeking pleasure felt by adolescents can be directed to the positive directions. For parents of students, many studies about new technological devices and their positive and negative effects on adolescents and correct use of internet can be conducted.

In this study, subjective well-being with internet addiction and some individual variables between relationships were examined in adolescents. Perhaps the important question here is whether internet addiction reduces subjective well-being or low subjective well-being causes to internet addiction. For this reason, revealing the direction of relations in later researches can provide important contributions to the field. In addition, it may propose to investigate the relationship between adolescents' stress coping styles and internet addiction although subjective well-being is low, by considering those who are non internet addict.

This study was conducted on students in Manisa Province only. Later studies can include different provinces and regions. In survey data, it can be useful to be planned according to the participation of 12th grade level students in order to create balanced grade levels.